

Tuần 19
Tiết 73, 74

Bài 6: ĐIỂM TỰA TINH THẦN
Nội dung 1: ĐỌC
VĂN BẢN 1: GIÓ LẠNH ĐẦU MÙA
Thạch Lam

I. MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

1. Kiến thức

- Nhận biết được các chi tiết tiêu biểu, đề tài, chủ đề, câu chuyện, nhân vật trong tác phẩm truyện.
- Nhận biết và phân tích những đặc điểm nổi bật thể hiện qua ngoại hình, cử chỉ, hành động, ý nghĩ của nhân vật.

2. Kỹ năng

- Nêu được bài học về ý nghĩ và cách ứng xử của cá nhân được gợi ra từ văn bản

3. Thái độ

- Biết sống yêu thương, nhân ái, quan tâm đến mọi người; cư xử đúng mực.

II. KIẾN THỨC CƠ BẢN

Khái niệm về thể loại truyện

- Truyện là một loại tác phẩm văn học, sử dụng phương thức kể chuyện, bao gồm các yếu tố: cốt truyện, bối cảnh, nhân vật,...

Một số yếu tố của truyện

- *Chi tiết tiêu biểu* là chi tiết gây ấn tượng, cảm xúc mạnh đối với người đọc, góp phần quan trọng tạo nên hình tượng nghệ thuật gợi cảm và sống động trong tác phẩm.
- *Nhân vật*: được miêu tả qua các phương diện:
 - + *Ngoại hình của nhân vật*: hình dáng, nét mặt, trang phục.
 - + *Ngôn ngữ nhân vật*: câu nói được đặt thành dòng riêng và có gạch đầu dòng, câu nói được đặt trong ngoặc kép sau dấu hai chấm.
 - + *Hành động của nhân vật* là những động tác, hoạt động của nhân vật, những hành vi, ứng xử của nhân vật
 - + *Ý nghĩ của nhân vật*

Trải nghiệm cùng văn bản

Học sinh đọc phần giới thiệu về tác giả Thạch Lam ở SGK trang 15.

- Tên khai sinh là Nguyễn Tường Vinh.-sinh năm 1910, mất năm 1942
- Quê gốc Hà Nội, thuở nhỏ sống ở quê ngoại Hải Dương

Thạch Lam là một cây bút thiên về tình cảm, hay ghi lại cảm xúc của mình trước số phận hẩm hiu của những người nghèo, nhất là những người phụ nữ trong xã hội cũ, sống vất vả, thâm lặng, chịu đựng, giàu lòng hi sinh ("Cô hàng xén"). Có

truyện miêu tả với lòng cảm thông sâu sắc một gia đình đông con, sống cơ cực trong xóm chợ ("Nhà mẹ Lê"). Có truyện phân tích tỉ mỉ tâm tư phức tạp của con người ("Sợi tóc")... Văn Thạch Lam nhẹ nhàng, giàu chất thơ, sâu sắc, thâm trầm, thường để lại một ấn tượng ngậm ngùi, thương xót.

Xuất xứ: là tác phẩm truyện ngắn được in trong tập Gió đầu mùa năm 1937

Thể loại: truyện ngắn

Đọc rõ ràng, nhẹ nhàng, tình cảm, chú ý từ ngữ miêu tả thiên nhiên và cảm xúc của nhân vật; phân biệt giọng đọc của các nhân vật.

Sơn được mọi người trong gia đình săn sóc như thế nào? Nhận xét về cuộc sống của gia đình Sơn lúc đó?

Sơn được mọi người chăm sóc chu đáo, gia đình Sơn thuộc tầng lớp trung lưu, khá giả

Dưới sự quan sát, cảm nhận của Sơn, hình ảnh những người bạn xóm chợ của em hiện lên như thế nào khi mùa đông đến (cách ăn mặc, bộ dạng, thái độ)? Đặc biệt, người bạn nhỏ nào được chú ý hơn cả, vì sao?

Điều đó cho thấy sự khác biệt như thế nào giữa cuộc sống của chị em Sơn và các bạn của mình?

+ Ăn mặc: không khác gì mọi ngày, những bộ quần áo nâu đã vá nhiều chỗ.

+ Ngoại hình: Môi chùng tím tái, da thịt thâm đi, người run lên, hàm răng va đập vào nhau.

+ Thái độ khi thấy chị em Sơn: vui mừng, nhưng vẫn đứng xa, không dám vồ vập.

Thái độ, hành động của chị em Sơn

- Thái độ: vẫn thân mật chơi đùa, chứ không kiêu kỳ và khinh khỉnh như các em họ của Sơn

Chị em Sơn có thái độ, hành động như thế nào với các bạn nhỏ của mình, đặc biệt với Hiên?

Vẫn thân mật chơi đùa, chứ không kiêu kỳ và khinh khỉnh như các em họ của Sơn

Khi cùng chị Lan mang chiếc áo bông cũ cho Hiên, Sơn cảm thấy như thế nào? Hành động ấy góp phần thể hiện tình cách gì của Sơn và chị Lan? Hành động ấy có ý nghĩa gì đối với Hiên?

- Hành động của Sơn và chị Lan: mang chiếc áo bông cũ cho Hiên, Sơn thấy lòng mình "ấm áp vui vui" khi đứng lặng yên chờ chị Lan chạy về lấy áo.

Ý nghĩa

+ Với Sơn và chị Lan: thể hiện tình yêu thương vô tư, tấm lòng nhân hậu trong sáng của những đứa trẻ.

+ Với Hiên:

- Hành động nhỏ nhưng giúp Hiên tránh được rét

- Hành động đó có ý nghĩa vô cùng to lớn với Hiên (vì Hiên được nhận được sự quan tâm, chia sẻ)

Thái độ và hành động của chị em Sơn sau khi vú già biết chuyện cho áo bạn?

- Hai chị em đổ lỗi cho nhau, bỏ ra khỏi nhà, đi đến chiều mới về.

Vì sao mẹ không mắng Sơn và chị Lan? Hành động của những đứa trẻ tác động thế nào đến cách cư xử của hai người mẹ ở cuối truyện?

Vậy ai là điểm tựa tinh thần cho ai?

+ Con là điểm tựa cho mẹ: Hành động đẹp của hai đứa trẻ đã tác động không nhỏ tới cách ứng xử của hai người mẹ ở cuối chuyện. Hai người mẹ lấy làm tự hào hơn vì chúng biết quan tâm đến người khác.

+ Mẹ là điểm tựa cho con: mẹ khích lệ, lan tỏa yêu thương.

III. BÀI GHI

Tuần 19

Tiết 73, 74

Bài 6: ĐIỂM TỰA TINH THẦN

Nội dung 1: ĐỌC

VĂN BẢN 1: GIÓ LẠNH ĐẦU MÙA

Thạch Lam

I. Tác giả, tác phẩm

1. Tác giả

- Tên khai sinh là Nguyễn Tường Vinh.-sinh năm 1910, mất năm 1942

- Quê gốc Hà Nội, thuở nhỏ sống ở quê ngoại Hải Dương

2. Tác phẩm

- Xuất xứ: là tác phẩm truyện ngắn được in trong tập Gió đầu mùa năm 1937

- Thể loại: truyện ngắn

II. Đọc, hiểu văn bản

1. Nhân vật Sơn và chị Lan

a. Cuộc sống của những đứa trẻ:

*** Sơn và chị Lan:**

+ Hành động săn sóc của mẹ

+ Chị Lan lấy áo cho em áo ấm;

+ Trang phục: áo dạ đỏ lẫn áo vệ sinh, áo vải thâm bên ngoài.

Sơn còn cảm nhận được không khí ấm áp, tình yêu thương của mẹ, của vú già

*** Những đứa trẻ xóm chợ :**

+ Ăn mặc: *không khác gì mọi ngày, những bộ quần áo nâu đã vá nhiều chỗ.*

+ Ngoại hình: *Môi chúng tím tái, da thịt thâm đi, người run lên, hàm răng va đập vào nhau.*

+ Thái độ khi thấy chị em Sơn: *vui mừng, nhưng vẫn đứng xa, không dám vỗ vập*
-> Sự đối lập hoàn toàn giữa chị em Sơn và bọn trẻ xóm chợ: trong khi chị em Sơn sống trong gia đình sung túc, được mặc ấm, mặc đẹp thì bọn trẻ con nhà nghèo ăn mặc rách rưới, thiếu thốn đáng thương.

b. Thái độ, hành động của chị em Sơn

- Thái độ: vẫn thân mật chơi đùa, chứ không kiêu kỳ và khinh khỉnh như các em họ của Sơn

c. Thái độ và hành động của chị em Sơn sau khi vú già biết chuyện cho áo bạn:

- Hai chị em đổ lỗi cho nhau, bỏ ra khỏi nhà, đi đến chiều mới về.

2. Tâm lòng của những người mẹ

a. Mẹ Sơn:

- Không trách mắng Sơn và Lan vì thấy con đã làm được việc tốt, đồng cảm với lòng trắc ẩn, tình thương của hai con.

b. Mẹ Hiên:

- Mang gửi lại áo vì hiểu được chiếc áo là kỉ vật.

III. Tổng kết

1. Nghệ thuật

- Cách kể chuyện nhẹ nhàng, tinh tế, theo dòng cảm xúc của nhân vật.

- Nhân vật được xây dựng qua nhiều phương diện như hành động, lời nói nhưng chủ yếu qua từng cảm xúc, tâm trạng về chuyển biến của thiên nhiên, cảnh vật, sự việc...

2. Nội dung

- Truyện nói về việc cho áo và cho vay tiền mua áo của hai gia đình ở một phố huyện nghèo.

- Ca ngợi tình yêu thương chia sẻ ấm áp, trong trẻo của con người với con người, đặc biệt tình yêu thương vô tư của trẻ thơ.

- Ẩn chứa niềm tin yêu, trân trọng của tác giả đối với con người.

Dặn dò:

Đọc lại văn bản “Gió lạnh đầu mùa”

Chuẩn bị bài: “Tuổi thơ tôi”

Tuần 19
Tiết 75, 76

Bài 6: ĐIỂM TỰA TINH THẦN

Nội dung 1: ĐỌC

VĂN BẢN 2: TUỔI THƠ TÔI

Nguyễn Nhật Ánh

I. MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

1. Kiến thức

- Nêu được ấn tượng chung về văn bản.
- Nhận biết và phân tích được các đặc điểm của nhân vật thể hiện qua ngoại hình, cử chỉ, hành động, suy nghĩ của các nhân vật: tôi, Lợi, các bạn.
- Rút ra bài học về cách nghĩ và ứng xử của cá nhân được gợi ra từ văn bản.
- Nhận biết được các chi tiết tiêu biểu, đề tài, chủ đề, câu chuyện, nhân vật trong tác phẩm truyện.
- Nhận biết và phân tích những đặc điểm nổi bật thể hiện qua ngoại hình, cử chỉ, hành động, ý nghĩ của nhân vật.

2. Kỹ năng

- Nêu được bài học về ý nghĩ và cách ứng xử của cá nhân được gợi ra từ văn bản

3. Thái độ

- Biết sống yêu thương, nhân ái, quan tâm đến mọi người; cư xử đúng mực.
- Trách nhiệm: biết nhận và sửa lỗi sai của mình; biết làm chỗ dựa cho người khác khi họ gặp khó khăn, tổn thương...
- Nhân ái: biết yêu thương, giúp đỡ và tôn trọng người khác.

II. KIẾN THỨC CƠ BẢN

Hãy giới thiệu về nhà văn Nguyễn Nhật Ánh?

Em biết những tác phẩm nào của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh?

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh, sinh năm 1955, quê Quảng Nam

- Là nhà văn được độc giả lứa tuổi thiếu nhi yêu thích.
- Ông rất thành công trong việc tái hiện và đưa người đọc trở về những năm tháng tuổi thơ dữ dội cùng với bè bạn, cùng với những thứ cảm xúc mơ hồ tuổi mới lớn mà bất cứ ai cũng đã từng trải qua.
- Tác phẩm tiêu biểu: Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh, Cho tôi một vé đi tuổi thơ, Mất biếc...
- Cốt truyện: Truyện kể về Lợi và câu chuyện về con đé lửa của cậu ấy. Vì ghen tức không có đé lửa, “tôi” và các bạn đã nghĩ ra trò đùa để vô tình con đé bị chết. Họ làm đám tang cho chú đé và ân hận về hành động của mình.

- Hãy chỉ ra các cụm từ mà người kể chuyện dùng để nói về tính cách của nhân vật Lợi. Điều đó, giúp em hiểu gì về Lợi?

- Là người: “Trùm sò”, hay “Thu vén cá nhân”, khi giúp người khác thì phải được “Trả công” để “Làm giàu”

- Vì sao Lợi nhất quyết không bán hay đổi chú dê lửa cho bạn?

+ Rất quý để lửa vì “đánh nhau không ai bì được”, “nổi tiếng lì đòn”,

+ Lợi có để lửa trong tay như nắm chắc phần thắng.

- Hành động: từ chối lời gạ mua bán của các bạn; nghênh nghênh lắc đầu.

- Khi biết để lửa chết, Lợi đã phản ứng như thế nào? Vì sao?

- Đám tang của để lửa được Lợi cử hành trang trọng. Những chi tiết nào thể hiện điều đó?

+ Tình huống: Chuyện xảy ra tiếp theo là Lợi bị thầy thu hộp diêm đựng chú để lại, chiếc hộp đã bị cặp của thầy đề lên. Đến khi sự nhớ ra thì nó đã bị đề xẹp lép từ đời nào.

+ Tâm trạng: đau khổ, xót thương, tiếc nuối để lửa, Lợi “khóc rưng rức”, “mãi khóc, cặp mắt đỏ hoe, nước mắt nước mũi chảy thành dòng”

+ Hành động: làm đám tang cho để cẩn thận và vô cùng thương xót: “Chôn để dưới gốc cây, đặt để vào một cái hộp, cắm lên trên mộ để một cành cỏ tươi”

Nhân vật tôi hồi tưởng lại kỉ niệm về trong hoàn cảnh nào? Đó là những kỉ niệm gì? Kỉ niệm tuổi thơ của tác giả như thế nào?

Nhân vật tôi hồi tưởng lại kỉ niệm:

- Hoàn cảnh hồi tưởng về tuổi thơ:

+ Thời gian: Vào những chiều mưa.

+ Địa điểm: Quán Đo Đo.

+ Tác nhân gợi sự hồi tưởng: Nghe tiếng để văng vẳng từ chấu cây ùm tùm.

- Kí ức tuổi thơ qua sự hồi tưởng:

+ Hình ảnh của bản thân: lem luốc ngoài đồng, mùa hè lui cui bờ bụi.

+ Những trò chơi tuổi thơ:

- Bắt để, tìm tổ chim, đào khoai, nhổ đậu, bẻ mía trộm hoặc chui vô vườn nhà hàng xóm hái ổi, hái mận. → Liệt kê.

- Đá để là trò chơi gắn liền của bất cứ đứa trẻ thôn quê nào.

Cách ứng xử của các bạn về Lợi và con để lửa:

- Khi để còn sống

+ Hành động: Gạ đổi để không được, tìm cách “hạ” Lợi

+ Làm con để nổi quạu, gáy inh ỏi, khiến thầy tịch thu để => Tâm trạng hả hê, sung sướng

+ Tính cách: ghen tị với Lợi vì Lợi có để => ghét Lợi ; vô ý làm Lợi bị tổn thương

- Khi để lửa chết:

+ Tâm trạng: Lòng chùng xuống, tan nát cõi lòng, hối hận, buồn bã, trang nghiêm

+ Hành động: đến dự đám tang, “Tôi” đào hố chôn để thật sâu và vuông vức, cả nhóm lấp đất lên mộ để

+ Tính cách: Sốc nổi, biết hối lỗi; là những cậu bé hồn nhiên, nhân hậu

Nhân vật thầy Phu

- Khi để lửa sống:

+ Giận dữ, tịch thu con để (Vì không muốn ảnh hưởng đến việc học của cả lớp)

- Khi để lửa chết:

+ Tâm trạng, cảm xúc: Áy náy, xin lỗi Lợi vì lỡ để bẹp hộp đựng để

+ Hành động: Đến dự đám tang, đứng lặng yên bên “đám tang”; đặt lên mộ một vòng hoa tím; xin lỗi “Đừng giận thầy nghe con.”

=> Tính cách: Người thầy mẫu mực, biết nhận lỗi, làm gương cho học trò

- Theo em, vì sao cái chết của để lửa lại tạo ra một sự thay đổi lớn trong tình cảm của các bạn và thầy Phu đối với Lợi? Sự thay đổi ấy đã góp phần thể hiện chủ đề của truyện như thế nào?

Từ câu chuyện trong Tuổi thơ tôi, em rút ra được bài học gì về cách ứng xử trong cuộc sống?

- Ý nghĩa của để lửa đối với Lợi:

+ Ban đầu, để lửa là nhân vật gây ra sự xa cách, chia rẽ Lợi và đám bạn

+ Nhân vật gắn kết Lợi và đám bạn

Bài học về cách ứng xử

- Sự thay đổi ấy đã góp phần thể hiện chủ đề của truyện một cách chân thực và rõ nét nhất. Từ một câu chuyện ganh tị, ghen ghét nhau của những đứa trẻ thành sự bao dung, cảm thông và thấu hiểu nhau.

=> Bài học về cách ứng xử trong cuộc sống: Cần có sự cảm thông, chia sẻ, thấu hiểu và bao dung.

III. BÀI GHI

Tuần 19

Tiết 75, 76

Bài 6: ĐIỂM TỰA TINH THẦN

Nội dung 1: ĐỌC

VĂN BẢN 2: TUỔI THƠ TÔI

Nguyễn Nhật Ánh

I. Tác giả, tác phẩm

1. Tác giả

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh, sinh năm 1955, quê Quảng Nam

- Là nhà văn được độc giả lứa tuổi thiếu nhi yêu thích.
- **Tác phẩm tiêu biểu:** Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh, Cho tôi một vé đi tuổi thơ, Mắt biếc...

2. Tác phẩm

- Xuất xứ: Trích trong: Sương khói quê nhà, 2012
- Thể loại: Truyện ngắn

Bố cục: 3 phần

- + **Phần 1** (Từ đầu đến *dé mọi, dé com*): Câu chuyện về Lợi và dé lửa.
- + **Phần 2:** (Tiếp đến *ghét nó nữa*): Tai họa từ sự chọc ghẹo của các bạn.
- + **Phần 3** (Còn lại): Tang lễ của dé lửa.

II. Đọc, hiểu văn bản

1. Nhân vật Lợi

- **Giới thiệu:** là người bạn của tác giả được coi là: “Trùm sò”, hay “Thu vén cá nhân”, khi giúp người khác thì phải được “Trả công” để “Làm giàu”
- + Lúc đầu: Lợi là người có phần tính toán,
- + Sau đó: mọi người nhận ra Lợi sống tình cảm, nhân hậu, chu đáo, nghĩa tình, đáng mến, được mọi người yêu quý

2. Các nhân vật khác

a. Nhân vật tôi và các bạn:

* **Nhân vật tôi hồi tưởng lại kỉ niệm:**

- Hoàn cảnh hồi tưởng về tuổi thơ:
- + Thời gian: Vào những chiều mưa.
- + Địa điểm: Quán Đo Đo.
- + Tác nhân gợi sự hồi tưởng: Nghe tiếng dé văng vẳng từ chậu cây ùm tùm.
- Kí ức tuổi thơ qua sự hồi tưởng:
- + Hình ảnh của bản thân: lem luốc ngoài đồng, mùa hè lui cui bờ bụi.
- + Những trò chơi tuổi thơ:
- Bắt dé, tìm tổ chim, đào khoai, nhổ đậu, bẻ mía trộm hoặc chui vô vườn nhà hàng xóm hái ổi, hái mận. → Liệt kê.

b. Nhân vật thầy Phu

- **Khi dé lửa sống:**

- + Giận dữ, tịch thu con dé (Vì không muốn ảnh hưởng đến việc học của cả lớp)

- **Khi dé lửa chết:**

- + Tâm trạng, cảm xúc: Áy náy, xin lỗi Lợi vì lỡ đê bẹp hộp đựng dé
 - + Hành động: Đến dự đám tang, đứng lặng yên bên “đám tang”; đặt lên mộ một vòng hoa tím; xin lỗi “Đừng giận thầy nghe con.”
- => Tính cách: Người thầy mẫu mực, biết nhận lỗi, làm gương cho học trò

3. Bài học về cách ứng xử

- Sự thay đổi ấy đã góp phần thể hiện chủ đề của truyện một cách chân thực và rõ nét nhất. Từ một câu chuyện ganh tị, ghen ghét nhau của những đứa trẻ thành sự bao dung, cảm thông và thấu hiểu nhau.

III. Tổng kết

1. Nghệ thuật:

- Tạo tình huống truyện độc đáo
- Xây dựng nhân vật sinh động qua hành động cử chỉ....

2. Nội dung, ý nghĩa:

- Tuổi thơ tôi là những hồi ức của nhân vật tôi về Lợi và chú dế lửa.
- Qua câu chuyện đáng tiếc ấy, tác giả nhắn nhủ mọi người cần có sự cảm thông, sẻ chia trong cuộc sống.

Dặn dò:

Đọc lại văn bản “Tuổi thơ tôi”

Chuẩn bị bài: “Con gái của mẹ”